

ՄԻ ՓԱՆԻ ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Երջանահաշիւատակ Տ. Տ. Խորեն Ա. Կաթողիկոսի մահից հետո Հայրապետական Աթոռը ծածկւած էր սե ջողով:

Իրար հաջորդող անապատ պալմանների շնորհիվ կաթողիկոսական ընտրութիւնը ձգձգվեց շատ տարիներ: Հայապատեցալ հայր, հայ ժողովուրդը, որ հողով և բարոյական մեծ կապերով շաղկապւած է Մայր Աթոռի հետ, մեծ մտահոգութեամբ սպասում էր այն քաղցր և երջանիկ օրվան, որ պիտի լսեն կաթողիկոսական ընտրութեան բեկբալի լուրը:

Պատմութիւնը մեզ ցույց է տալիս, որ Մայր աթոռ Ս. Էմիլիանի երբեմն հասել է իր փառքի դադարնակեան և շատ անգամ մերկացել է իր փառքից և ունեցել է դժուրակ օրեր: Սակայն Աստուած յուրաքանչյուր անգամ հանդես է բերում մի մարդ, որի ձեռքով ու աշխատութեամբ նորից վերականգնանում է Մայր Աթոռը, ծաղիկեցնում և զորացնում նրան:

Հանդուրդալ Տ. Տ. Խորեն Կաթողիկոսի մահվանից հետո Աստուծո շնորհքով դռնակները բացվեցին ասպարեղ դուռն եկավ Ամենապատեցալ Տ. Տ. Գեմիք Արքեպիսկոպոսը՝ Ազգերային Տեղական Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան: Նա իր ամբողջ ուժով ու կարողութեամբ աշխատեց և ի մտի դրավ, որ Հայոց Հայրապետական Աթոռը ծաղկեցնէ: Նվ նրա ջանքերն ի դերն չանցան:

1945 թ. փետրվարին Ատրպատականի հայ ժողովուրդը բաց այն քաղցր ամիստիւսը, որ գալիս էր Մայր Աթոռից, թե Հայոց Հայրապետի ընտրութիւն պիտի լինէ: Այս հրապերը մեր ժողովրդի կողմից լրական ամենամեծ ուղեւորութեամբ: Թեմական իշխանութիւնը Գերաշնորհ Տ. Ներսէս Արքեպիսկոպոսի նախագահութեամբ թեմում ժողով հրապիրեց և որոշեց ընտրել երկու պատգամավոր աշխարհիկ և հոգեւոր և ընդառնել Ս. Էմիլիանի: Կարգադրութեան տարւած հունիս ամսի 16-ին գալ Ս. Էմիլիանի և մասնակցել Ազգային-Եկեղեցական Ժողովին ընտրելու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս:

Մենք պատգամավորներս աշխարհիկ պ. Բաբեն Գրիգորի Լորդաշյանը և տղերիս զորոք Հունիս 7-ին ուրբաթ օր ճանապարհեցինք մեզ հետ տանելով նաև Մայր Աթոռի նմիւր տասն կտոր դորդ: Հինգշաբթի օրը մենք անցանք Արաքս և մտանք

Սոփեական հողը:

Մեզ ընդառաջեց ինտուրիտի ներկայացուցիչը և առաջնորդեց ճաշասենյակ, որ պատրաստված էր պատգամավորների համար: Մեզ հետ էին Ս. Երուսաղեմի Ամենապատեցալ Պատրիարք Տ. Կյուրեղ Բ., Զանիկ Զաքր իր հարգելի տիկնոջ հետ միասին և Օմեն Փափաղյան Եպիսկոպոսի պատգամավորները: Ծաղկուց և մի փոքր հանդուսանալուց հետո մեզ համար հատուկ պատրաստված դնացը նստելով չարունակեցինք ճանապարհը: Ամբողջ ճանապարհի ընթացքում մեզ ընձեռեցին ամեն դուրսութիւն: Մեր ճանապարհին մենք տեսանք շտեմնված հարգանք Սոփեական Իշխանութեան կողմից, ամեն տեղ, ամեն կայարանում շտեմնված հարմարութիւններ ընդհուպ մինչև Հայաստանի մայրաքաղաք Երևանը: Երևանում մեզ դիմավորեցին ամենամեծ ջբով: Մեզ առաջնորդեցին մեզ համար պատրաստած ձմնուրիտա օթիկը:

Ես Երևանը տեսել էի 1918 թվի դեկտեմբերին, երբ Իրանի կառավարութեան կողմից 2 թուրք սպանույալի հետ եկել էի Հայաստան, որպէս կառավարութեան ներկայացուցիչ: Այն ժամանակ Երևանը ցեխից էր կառուցված և ունէր ցածրահասակ տնակներ: Այժմ համեմատել նոր Երևանը հին հետ հանցանք է: Բոլորովին փոխված է Երևանի դեմքը: Քաղաքում նոր պլանով կառուցված են գեղեցիկ երկու, երեք և ամէլի հարկանի բարձրաժիւղ տներ, լայնարձակ ու գեղեցիկ փողոցներով, մեծ հրապարակներ, թատրոն, Միլիտա, զարդոցներ (տարրական և միջնակարգ), համալսարան, ինստիտուտներ և այլն: Երևանաբնակչության և մշակութային աշխատանքը վեր է ամեն զնախաւանցից, միայն պիտի գրուի խոնարհեցնել եղած աննման աշխատանքի արդունքի առաջ: Դաշտերում մի թիւղ հող չէս դանի, որ անմշակ մնացած լինի: Տեսանք դաշտերում կոլտոգնիկներին, որոնք խմբերով աշխատում էին առանց գլխավորի: Դա ցույց է տալիս նրանց դիտակցական վերաբերմունքը դեպի ընդհանուր դործը:

Երևանից անցանք Ս. Էմիլիանի և լճից ցինք աշխատանքի: Մի քանի օր խորհրդակցական ժողովներ ունենալուց հետո, հունիսի 22-ին ձմնաբեկեցինք կաթողիկոսական ընտրութեան:

կիրիկիս Վեհափառ Կաթողիկոսը 19 եպիսկոպոսներ շնորհ ժի ցանկ կարգաց և ալը ցանկից դարձան թիկարկուծ թաժը 110 թիկով ընտրվեց Ամենապատիւ Տ. Գեփորդ արքեպիսկոպոսը՝ Աղղընտիկ Տեղակալը Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան։ Սա մաքուր և անխաղախ ընտրութիւն էր։ Նորընտիր Վեհափառ Հայրապետը իր Տեղակալութեան օրերին ցույց տվեց խելացի, խոհեմ, չրջահայաց և զգուշավոր զոր-

ծունեութիւն։ Ձեռք տարակուսում, որ նույն աշաւուրը և խոհեմ քաղաքականութիւնը կշարունակէ իր դասակալութեան երկար տարիներին։

Թող Տեղը դորացնի և պահէ համեմատ ընդ երկայն ամուր ի փառս և ի պատիվ Հայաստանայ Առաքելական Ս. Եկեղեցի։

ԿԱՐԱՊԵՏ ավագ քահ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

1945 թ.

Ս. Էջմիածին

ՀՈՒՋԻՉ ԶՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

(Զրույց արտասահմանյան հայերի պատգաւ մալորութեան հետ)

Երևանից մեկնելուց առաջ Հայ Եկեղեցական Ժողովի մասնակից արտասահմանյան հայերի պատգաւաւորութիւնների ներկայացուցիչները Սովետական Հայաստանից ստացած իրենց սպաւորութիւնները հաղորդեցին Հայկական Հեռադրական Գործակալութեան թղթագիրին։

Ամերիկահայերի պատգաւաւորութեան ներկայացուցիչ Գ. Սեյյանն ասաց.

«Մենք այցելեցինք Երևանի դիտական, կուլտուրական և դեպարտմենտական հաստատութիւնները, մենք եղանք սովետացներում ու կոլտոզներում, օպերայի, օպերետայի, դրամատիկական, պատանի հանդիսատեսի թատրոններում, տեսանք հայկական երգի ու պարի, պետական ջազի, եւրփաշական դադրոցների սովորողների սքանչելի վարպետութիւնը, ինչպէս նաեւ Հայաստանի կինոստուդիայի հոյակապ արտադրութիւնները, որոնց թիւում ամերիկե Վիպիլի Բեքը կինոնկարը, հայրենասիրական վեմ ներշնչումների աղբյուրը։ Մենք հնարավորութիւն ունեցանք մանրամասն ծանոթանալ արդիւնաբերութեան, դուրստանտեսութեան, մշակույթի և առողջապահութեան, դարմանահարչ վերելքը պատկերող թիւերի հետ, որոնք առողջացրին մեր սպաւորութիւնները։

Մենք բախտավոր և բազմեքախտ ականաւոր տեսներն եղանք Հոկտեմբերյան Միեմ Ռեուլոցիայի ծնունդ մեր աղբյւրին պանծալի վերածնունդին։

Մենք ականատեսներ եղանք այն անժերտների փառսի, թե մեր Ժողովրդի կյանքում

ինչպիսի հրաշքներ են դործել Ստալինյան Կոնստիտուցիան, ամենադեմոկրատականը աշխարհի բոլոր հիմնական օրենքների մեջ, ինչպիսիստալինյան աղբյւրին քաղաքականութիւնը աղբյւրութիւնների ինձուտ խընդրի՝ մեր ժամանակների Գորդյան հանդուսը լուծման այդ ոսկեղեն բանալին։

Այդ բոլորի համար մենք պարտական ենք Ժողովուրդները աղատարարին և Հայ Ժողովրդի անփոխարինելի բարեկամ դերաւդուն դորաւար իոսիֆ Վիստարիտեւիչ ՍՏԱՒԻՆԻՆ։ Ստալինյան արեւի տակ, որ մայրամուտ չունի, Սովետական Հայաստանը կանի և կբարգաւաճի։

Ֆրանսիայում ապրող հայերի պատգաւաւորութեան ղեկավարներ աղբյւրին ճակատի նախադաս Ա. Մարտարյանը և աղբյւրին ճակատի քարտուղար Մ. Ասատուրյանը ասացին հետեւյալը.

«Մեզ հայտնի էր Հայաստանի նախադատական վիճակը։ Մեր երկրում կոյին աղբատութիւն և ամբարկներ։ Բայց այսօր սովետական հասարակարգի շնորհիվ մեր Ժողովուրդն արդեն ունի պետականութիւն բաւին բովանդակ խնամով։ Մշակույթի այն վարքերը, որ մենք այցելեցինք, աղբյւրական հիացմունք պատճառեցին մեզ։ Անչափ կերպարանաւորակել է մեր հայրենիքի դիմագիծը։ Ստեղծարար մեծ աշխատանք է կատարված մեր Ժողովրդի բարեկեցութիւնը բարձրացնելու համար։ Ձեռք են ընդլնած հաղորդութիւններ, որոնք յուրահատուկ են բազմադարյան պետականութիւն ունեցող Ժողո-